

בחריש ובקציר / ליאור אוליניק (כיתה י) אמי"ת גוש דן

השמש מציצה מבין הגפנים, מחייכת. שמש שמחה, כמו שיש רק אצלנו בקשת. אפשר לשמוע את רחלי ושרה'ה הקטנה צוחקות, מחוללות בכרמים בבגדי לבן של חג. בטח משחקות בתופסת או מחבואים. יונתן מחייך אלי וטופח על השכם "קדימה נתנאל, תורך עכשיו".

"יונתן?" אני שואל בהיסוס, "איך אתה כאן? חזרת?"

"מה זאת אומרת, חזרתי? אף פעם לא עזבתי, נתי".

"לא, לא, אתה הלכת למלחמה ולא חזרת מהקרב ההוא. יהושע ומאירק'ה באו".

הוא תופס לי את הפנים, מכריח אותי להסתכל לו בעיניים. "נתנאל, אני פה איתך. אני פה, בסדר?" הוא לא מרפה, "אני לא מת ולא במלחמה ולא..."

הוא משתתק. נוזל אדום מבצבץ בזווית פיו. "זה רק חלום", אני מנסה להרגיע את עצמי, "עוד מעט אני אתעורר. זה לא אמיתי. זה לא אמיתי. זה לא אמיתי".

יונתן מנסה לצעוק, אבל לא מסוגל להגות אף מילה. הוא נשמט על הרצפה בחבטה, והדם מתחיל להיקוות סביבו לצורת אותיות. עוד אותיות, ועוד מילים, ועוד ועוד ועוד שורות ומשפטים ושירים וסיפורים שלא נכתבו ולא נאמרו. כל מה שכתב וכל מה שיכול היה לכתוב, לו רק לא... שלוליות מילים ממשיכות לנטוף מגופו הדומם, האנוס לשתוק. דמיו צועקים אלי מן האדמה, ואני שותק.

***

בֵּין שְׁנַת חֲמִשָּׁה שׁוֹמְרֵי גֶדֶר
בָּהּ תֵּשׁ יָגֵר שְׁהִדְוִתָּא לְלֹא גֵל
וּבֵין הַשָּׁנָה הָעֶשְׂרִים וְשִׁבְעַ
שְׁנַת הַתֵּשׁ עָלִיו הַשְּׁלוֹם
יָצָא לְמַעַרְכָּה הַחֲתוּן מִחֻפְתּוֹ
אֲךָ לֹא יָצָא הַנוֹטֵעַ כָּרֶם
וְלֹא מִצַּד שְׂאֵין חַיִּיב בּוֹ
כִּי אִם מִצַּד הָאֲסוּר שְׂבִדְבָר.

יונתן חריש, ראש חודש סיון התשע"ד

***

אני זוכר איך יהושע ומאירק'ה באו אלינו הביתה, בערך חודש לאחר השבעה. מוקדם יותר לא יכלו לבוא, בגלל המלחמה. הלכו בצעדים מדודים, מבט נפול. תמיד כשהיו באים לבקר את יונתן היו מגיעים עם חיוך בזווית הפה, והוא היה הופך את חצי החיוך הזה לצחוק מתגלגל. עתה באו קודרים. בדיוק חזרתי אז מהמטע, וראיתי אותם מגיעים. כשהביטו בי מיד כבשו פניהם בקרקע, איני בטוח מדוע. נכנסו פנימה, ואני נכנסתי אחריהם. אמא הציעה להם מיץ תפוזים. כאילו הגיעו סתם לביקור, כמו שהיו מבקרים תמיד את יונתן. כאילו תצליח לבטל מעליה את רוע הגזרה אם רק תתנהג כרגיל. כאילו מיץ תפוזים יחזיר אותו. יהושע סירב בניד ראש.

"אני מצטער", פתח מאירק'ה ואמר. שתיקה. גם אמא שתקה, פשוט כי לא היה מה להגיד. בסוף שאלה: "איך?" כבר ספרו לה הקצינים ההם באותו יום, אבל רצתה לשמוע מפיהם ממש. הם הלא היו עם יונתן שם.

"איך?" מאיר חזר על השאלה, התנער, כאילו עד עתה חלם בהקיץ. ואולי באמת היה זה רק חלום רע. כך רצינו להאמין. יהושע שתק. מאיר דיבר לבסוף, בגרון חנוק. קלטתי רק שבירי

מילים, "רסיס, פצוע, חובש, כדור, חילוץ, דם, גיבור". הלוואי והוא לא היה גיבור. הלוואי שהיה חוזר הביתה.

יהושע קם. תמיד כשהיה הולך היה מלטף בחיבה את שערי, אך הפעם לא יכול היה להביט בי רק מסר לי פתק קטן, שלא העזתי לפתוח. יונתן היה קורא לו יהושע פרוע, כי היה עושה צחוקים. הפעם היה שערו פרוע, אבל עיניו כבויות, כמו נסתלקה מהן החיות שבהן, וניטלה בת הצחוק מפניו.

קנקן מיץ תפוזים נותר על השולחן.
ואמא שבורה.

***

"שש שנים תזרע שדך. והיה לאות על ידך
אם שמוע תשמע בקול אלהיך. לא תהא משפלה ארצה

שדה החטה החל קמל. בלא פועל אשר עמל
ומים אין לשואל. לפרח המבקש גואל

יעלה נא עלי ובואי לגני. הנץ רמון גם פרח גפני
אקצר ברנה הנזרע ביגוני. אשכלות ענבים ושדות דגני

חטה זרעים הפועלים. יומם וליל עמלים
שוב זרעים, עודרים, חורשים. מרוים צמאון אדמת טרשים

בלא בושה ובלי כלמה. נושאת שוב ברכה חמה
שנת מנוחתה תמה. תתן כוחה, האדמה"

יונתן חריש, זי תמוז, התשע"ד

***

זכור לי שיונתן תמיד היה ראשו ורובו בהלכות שמיטה. בשנה האחרונה שלו אפילו ערך סיום על שבת הארץ של הראייה זצ"ל. מן ההכרח היה שיהיה בקיא בדיני השמיטה, הלא גרים אנו בישוב חקלאי. ובכל זאת, היתה לו ליונתן משיכה עזה לתחום הזה, של קדושת ארץ ישראל. בכל פעם שחזר מהישיבה, מיד לאחר שהחליף שלום עם אבא ואמא, היה יוצא לעבוד קצת במטעים, ומפעם לפעם הייתי מתלווה אליו. איזה חיוך היה נסוך על פניו, חיוך מידבק כזה, שלא נתן לך שלא לשמוח. שמחה אמיתית היתה לו. וכמה היה כותב...

על אף ששנינו היינו באותו חדר, וידעתי כמה הוא שקוד על כתיבתו בלילות, לא שיערתי לעצמי כמה הוא כותב. מגירות שלמות, מלאות מחברות, ובכולן הרהורים ושירים קצרים בכתב היד הצפוף שלו. לפרקים היה מנקד את שיריו, ואפילו חידות שכתב. גם על המלחמה כתב. את כל הפתקים והדפים והמחברות שמילא – קראתי. רק את הפתק שנתן לי יהושע לא העזתי לפתוח. כבר חודש שהוא צפון בחדר שלי, שהיה פעם שלי ושל יונתן, מתחנן שאקרא אותו, אבל אין בי הכוחות. אני מפחד שאחרי שאקרא אותו, לא יישאר יותר דבר מיונתן.

***

עַת מְלֻקוֹשׁ - וְאַנִי יוֹרָה.
עַת שְׁלֻכָת. גּוֹפָה מְשֻׁלְכָת.
אַבִּיב הַגִּיעַ, פְּסַח בָּא
וְאַז גַּם אַבִּיב הֶלֶךְ...
שְׁבוּעוֹת, עוֹבְרִים בֵּין בְּתִים,
חַג הַקֶּצִיר? קֶצִיר דְּמִים;
וְרַק פְּצוּעִים לוֹבְשִׁים לָבוֹ:
תַּחְבוּשׁוֹת כְּבִגְדֵי חַג.
"חֲרָבֵן הַבֵּית" אֶצְלָנוּ, הַגִּיעַ
הַרְבֵּה לִפְנֵי תַשְׁעָה בָּאָב;
וּמֵאָז עַת מְלֻקוֹשׁ, יִדְעֵנוּ -
מָה הֵם בְּאֵמֶת יָמִים נוֹרָאִים.

יונתן חריש, כ"ב תמוז התשע"ד

***

בית העלמין של קשת נמצא בסמוך לכביש 87. אני מגיע לשם לבד. כשאני מניח את האבן על קברו, אני מרגיש כאילו היא נגולה מעל לבי. יותר מדי פעמים הייתי פה לבד, רק אני ויונתן והפתק, יותר מדי זמן המתנתי לקרוא אותו. נחוש בדעתי, הפעם אקרא אותו. הפתק מקומט, משורבטות עליו אותיות חפוזות בכתב ידו של יונתן, שלמדתי לזהות בלילות של החודשים האחרונים:

"נתי, אני יוצא עכשיו למבצע בעזה. אם חלילה לא אחזור, פתור את החידה מראש חודש סיון¹ והכל יתברר לך.
אוהב תמיד, יונתן."

---

¹ התשובה לחידה שמוצגת בתחילת הסיפור, היא שנת התשע"ד, והנה החסבר:
בֵּין שְׁנַת חֲמִישָׁה שׁוּמְרֵי גִּדְר חֲמִישָׁה = ה' בגימטריה, שומרי גדר = ש"ג, ביחד השג. שנת התשע"ד היא שנה מסוג השג (זו חלוקת שנים עברית הקשורה לעיבור השנים)
בַּה תֵּשׁ יִגְר שְׁהָדוּתָא לְלֹא גַל - בבראשית מסופר על גלעד שיעקב הקים, ולבן הארמי קרא לגלעד יגר שהדוּתָא. ללא גל, בעצם נותר "עד". תש+עד = התשע"ד
וּבֵין הַשָּׁנָה הָעֶשְׂרִים וְשֶׁבַע - ה+27 (כ"ז) = הכז. (גם זה סוג שנה, כמו השג לעיל). זה סוג השנה של התשע"ה (שהיא שנת שמיטה)
שְׁנַת הַתֵּשׁ עָלְיו הַשְּׁלוֹם עָלְיו הַשְּׁלוֹם = ע"ה. התש+ע"ה = התשע"ה
יָצָא לְמַעַרְכָּה הַחֲתָן מִחֶפְתּוֹ - בשעת מלחמה יוצא גם חתן מחופתו,
אֵךְ לֹא יָצָא הַנוֹטֵעַ כָּרֶם
וְלֹא מֵצֵד שְׂאֵין חַיִּיב בּוֹ
כִּי אִם מֵצֵד הָאִסוּר שְׁבִדְבָר - כלומר, מפני שחל איסור לטעת כרם בשנת שמיטה, אע"פ שבד"כ גם הנוטע כרם יוצא למלחמה.